

TEZA DE DOCTORAT:*Relatii între România si Columbia în secolul XX***CANDIDAT:***Lavinia- Dacia Dumitrascu***CONDUCATORI STIINTIFICI:***prof. univ. dr. Valeriu Florin Dobrinescu**prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu*

CUVINTE CHEIE: relatii diplomatice, politic, economic cultural, România, Columbia, secolul XX, ambasador, stiintific, sportiv, conventii, acorduri, clearing, comisii mixte, societati mixte, burse de studiu

REZUMAT

Între tarile din America Latina cu care România are relatii de multiple feluri, pe plan cronologic, Columbia se înscrie între ultimele si probabil, cam pe acelasi loc si în privinta importantei acestora. Tocmai de aceea si interesul acordat de istoriografiile celor doua tari este, în linii mari, nul.

În contextul de mai sus, relatiile dintre România si Columbia constituie unul dintre subiectele care nu au fost atinse, decât cu totul tangential, de istoriografia româneasca. În ceea ce o priveste pe cea columbiana, nu am gasit, între anii 1996- 1998, nici un articol sau volum referitor la acestea.

Românii si columbieni au acelasi sânge, latin, dar aceasta nu a contribuit foarte mult la încheierea unor relatii diplomatice si de alte naturi.

Si, totusi, secolul XX, un secol al relatiilor prin excelenta, în conditiile micșorarii distantelor, prin viteza si accelerarii cunoasterii reciproce prin toate formele de mass- media, aproape ca obligau cele doua tari, aflate atât de departe din punct de vedere geografic, sa se apropie. E un imperativ al secolului XX!

Formal, primele raporturi româno-columbiene sunt legate de corespondenta între sefi de stat ai României si Columbiei, în anii 1880- 1881. În mod real, dupa toate regulile diplomatice, a mai existat o „scânteie” de institutie, în 1940. Este vorba despre

un consulat onorific al României în Columbia, fulgurant și inexistent, de fapt.

Abia în 1967, se stabilesc relații diplomatice, care se materializează, după o adevărată epopee, în ambasade, cu ministri extraordinari și plenipotențieri, în 1972, respectiv 1973.

Prin forța lucrurilor, lucrarea cuprinde mai ales perioada 1965- 2000.

Structura se materializează în formula clasică:

Introducerea explică importanța subiectului, sursele și structura lucrării.

Capitolul I, intitulat **Relații diplomatice și politice între România și Columbia 1880- 1998**, urmărește, pe de o parte, cronologic, desfășurarea procesului și evenimentelor ce duc la stabilirea relațiilor diplomatice și materializarea acestora, iar, pe de altă parte, punctează acele momente istorice importante ale celor două țări, sesizate, mai ales, de presă, într-un fel „*imaginea celuilalt*”.

Numai introducând aceste subcapitole se poate înțelege profunzimea, zbaterea pentru realizarea relațiilor diplomatice și politice. Astfel, în acest capitol, ne oprim, în câteva pagini, asupra modului în care opinia publică și politica din România au receptat evenimentele ce au dus la *separarea Panama de Columbia*, la început de secol XX. Un alt moment îl constituie atitudinea diplomatiei românești în legătură cu *conflictul dintre Columbia și Peru, privitor la teritoriul Leticia*.

Un aspect îndelungat și cu implicații profunde îl constituie *receptarea de către opinia publică și politica columbiană a personalității și activității internaționale a președintelui României, Nicolae Ceaușescu (1965- 1989)*. Problema este departe de a fi doar formală și chiar doar sentimentală. Este vorba despre o orientare politică de masă a columbienilor spre stânga, într-un climat ciudat, în care stânga politică nu are putere într-o scenă împartită între Partidul Liberal și Partidul Conservator, partide care apreciau orientarea antisovietică a „rebelului” blocului comunist, cum era numit președintele român.

Pentru cunoașterea reciprocă, au loc *două valuri de vizite* dinspre Bogotá spre București și invers, în niveluri și componente foarte diferite: ministeriale, parlamentare, politice. Acestea se fac cu diverse prilejuri, sunt date declarații de intenții fără rezultate palpabile.

Aproape întreg capitolul întâi reflecta tergiversarea procesului de stabilire a relațiilor diplomatice și de punere în practică a acestora. Abia pe *16 noiembrie 1967 se stabilesc relații diplomatice la nivel de ambasada între cele două țări*, însă fără ca procesul să se încheie, normal, prin înființarea ambasadelor și numirea ambasadorilor în cele două capitale. Deocamdată, o perioadă de 5-6 ani, se fac alte numeroase vizite, alte numeroase declarații de intenții, în timp ce interesele celor două țări sunt reprezentate de ambasade și ambasadori din alte țări.

Procesul realizării celor două ambasade constituie o adevărată epopee, dar, în sfârșit, *la 17 septembrie 1972 guvernul columbian și-a deschis ambasada la București*, numindu-l ca titular al acesteia pe Alvaro Rocha Lalinde, în grad diplomatic de consilier însărcinat cu afaceri a.i. La *19 martie 1973, se deschide ambasada României la Bogotá*, iar, pe 21 august același an, primul ambasador extraordinar și plenipotentiar al Republicii Socialiste România în capitala Columbiei, Dumitru Moianu, își prezintă scrisorile de acreditare.

Un moment ce inaugurează o epocă relativ fructuoasă în raporturile multilaterale dintre cele două țări îl constituie *vizita în Columbia, în septembrie 1973, a președintelui României, Nicolae Ceaușescu și întoarcerea vizitei de către președintele Columbiei, Alfonso Lopez Michelsen, în mai 1974*. Am insistat în special pe vizita președintelui român, foarte mediatizată de presă, pentru că, prin acordurile și convențiile încheiate cu această ocazie, se pune, de fapt, baza relațiilor politice, economice, culturale care vor urma.

Vizitele ministeriale, parlamentare (se înființează Grupul Parlamentar de prietenie româno-columbian, cu o eficiență de nesădit), *și politice* s-au înmulțit, acestea devenind, de-a lungul timpului, mai mult vizite de plăcere. Am amintit și de intențiile de vizite, acestea nematerializate din motive financiare.

O parte însemnată a capitolului privește *raporturile dintre Partidul-stat Comunist Român, Partidul Comunist Columbia și organizațiile sale de tineret și sindicale, precum și cu partidele politice de guvernământ ale Columbiei, Partidul Liberal și Partidul Conservator*. Acestea s-au concretizat în vizite. Subliniem, în mod special, relațiile cu comunistii columbieni, pe care P.C.R. i-a sprijinit sub multiple aspecte, în spiritul internaționalismului proletar.

Evident, presa celor trei partide politice columbiene reprezintă, pe de o parte, o cronică a relațiilor, pe de altă parte, o

multitudine de atitudini, ele însele subiect de cercetare. Este adevărat că zărele liberale și conservatoare columbiene prezintă evenimentele într-o altă manieră decât “Voz Proletaria”, periodicul Partidului Comunist Columbian, care scrie urmând, ca și “Scânteia” românească, exemplul presei sovietice.

Diplomatia românească și cea columbiană colaborează și în cadrul *Organizației Națiunilor Unite*, „Grupului celor 77” și la alte reuniuni internaționale. Un moment de reținut în privința afirmării diplomatiei românești îl reprezintă participarea ei, ca observator, la *Reuniunea țărilor Latino- americane de la Cartagena*, în februarie 1983. Inițiativa invitării și susținerea participării României la această conferință a aparținut delegației columbiene.

Ultimele pagini ale capitolului sunt dedicate *sarbătoririi reciproce a unor zile importante din istoria celor două țări - e drept, mai puține cele columbiene ca manifestări în România -*, precum și *relațiilor umane și umanitare* impuse de evenimente nefericite.

Al doilea capitol, cel mai extins al lucrării, se oprește asupra unor ***Relatii economice româno- columbiene- 1947-2000***.

După expunerea *stadiului economiilor celor două țări, componentelor și direcțiilor dezvoltărilor acestora*, am putut să explic logic, pe de o parte, complementaritatea economiilor, pe de altă, nivelurile diferite de dezvoltare economică, ce au impus, într-un fel, România în postura de țară dezvoltată în unele raporturi sale de acest tip cu Columbia.

Toate relațiile economice se materializează, într-o primă fază, prin *acorduri și convenții, prin intermediul unor instrumente și instituții* precum: birouri și reprezentanțe economice, Comisia Mixtă româno-columbiană, târguri internaționale etc.

Dacă raporturile diplomatice și politice sunt, în primă fază, doar tatonări, expuneri de poziții, de declarații de principiu și nu au lăsat decât greu „urme”, materializarea relațiilor economice implică riscuri, cheltuieli, transporturi, desfaceri, context economic și politic intern și internațional, lobby-uri pe lângă diverse instituții, în fine, problemele sunt mult mai complicate. În plus, interesele reale ale celor două țări cereau obținerea unor condiții cât mai favorabile, date fiind și concurențele.

Întregul capitol este dominat de intenția României de a vinde, rezistența Columbiei de a impune condiția de clearing.

Deosebit de importante ni se par *vizitele delegatiilor economice, ministeriale si ale întreprinderilor*, parca mai putine decât cele politice, dar si acestea transformate, în ultima perioada, în vizite de placere.

Doua sunt tipurile de relatii economice: *comertul propriu-zis si colaborarile*.

În primul sens, România exporta autoturisme „Dacia”, masini de teren „ARO”, troleibuze, tractoare, camioane, vagoane de cale ferata, nave, produse chimice si alimentare, încearca patrunderea pe piata columbiana cu elicoptere si avioane românești etc. În schimb, pe baza de clearing, aceasta importa cafea si bumbac.

România colaboreaza cu Columbia în domeniul energetic-petrol si carbune -, constructiilor de hidro si termocentrale, în domeniul geriatric si balneologic si încearca cooperarea în domeniul forestier si al industrializarii lemnului.

Concluziile surselor prezentate atesta faptul ca partea româna s-a caracterizat prin lipsa de seriozitate în îndeplinirea contractelor privind, mai ales, autoturismele „Dacia”, masinile de teren „ARO” si troleibuzele. Între aceste „defectiuni” amintim: întârzierea livrarilor, lipsa documentelor de însotire a marfii, trimiterea marfurilor cu defectiuni din fabricatie, componenta si activitatea deficiente a service-ului, comportamentul imoral al unora dintre tehnicienii-sanctionat de responsabilii de la Bogotá-, atitudinea iresponsabila a conducerii unor întreprinderi românești implicate în contractele încheiate si a unor institutii superioare responsabile. Aceste probleme, care au afectat financiar firmele columbiene partenere, dar mai ales imaginea seriozitatii firmelor românești în Columbia, au fost partial doar depasite prin eforturile reprezentantilor României la Bogotá. Ma refer, în primul rând, la ambasadorii D. Moianu, Gh. Dobra si la reprezentantii economici V. Steriopol si Berzovan.

Dupa 1989, relatiile economice au fost puternic amputate de degradingolada economica a României si de schimbarea partenerilor de discutii.

Ultimul capitol al tezei se intituleaza ***Relatii culturale, stiintifice si sportive între România si Columbia în secolul XX.***

În linii mari, un asemenea capitol, pentru relatiile cu oricare alta tara din America Latina presupune în primul rând, existenta unei emigratii românești de anume dimensiuni numerice si pozitionale. De la început, demersul nostru pentru relatiile de acest tip cu Columbia este diminuat de faptul ca

emigratia româneasca în aceasta tara este mult prea recenta si prea putin numeroasa, desi remarcam pregatirea deosebita profesionala a membrilor acesteia, recunoscuta si de societatea columbiana.

Capitolul face, de la început, un *inventar al acordurilor culturale si stiintifice între România si Columbia*, prima fila a unor relatii interstatale de asemenea natura si prezinta unele *institutii care faciliteaza dezvoltarea acestora*.

M-am oprit asupra *formelor de colaborare culturala româno- columbiana, pe linie de învățământ, de mass- media si sportiva*. Fara îndoiala, cel mai important domeniu al colaborarii, cu cele mai însemnate urmări în viitorul apropiat si în perspectiva, îl reprezinta domeniul învățământului. Din documentele studiate reiese clar recunoasterea calitatii învățământului superior românesc, care se constituie într-un exemplu pentru institutiile de învățământ din Columbia. Aceasta afirmatie se bazeaza pe cererile de material didactic românesc, prin schimburile de experienta, mai ales în domeniul economic si politic, de catre institutii de învățământ columbiene, prin numarul mare de cereri de burse oferite, în limitele posibilului, de Ministerul Învățământului, de alte ministere, de organisme politice- P.C.R., U.T.C., Academia „Stefan Gheorghiu” -. Am remarcat si neînțelegeri între Ambasada României la Bogotá si ambasadoarea Columbiei la Bucuresti, în legatura cu acordarea preferentiala a unor burse, solicitate abuziv de ambasadoare, ocolind calea legala, ceea ce a dus chiar la un mic conflict diplomatic.

Colaborarea româno- columbiana în domeniul mass-media se „citeste”, în primul rând, prin numeroasele articole aparute în presa columbiana despre România si în mai putinele din presa româneasca despre Columbia, presa „lovita” de stereotipiile ultimelor decenii dinainte de 1989.

Prezenta Nadiei, adevaratele spectacole oferite în Columbia de catre Nastase si cele fotbalistice, în confruntari directe cu Columbia, de Hagi - personalitati care nu au nevoie de ambele nume pentru a fi recunoscute-, umplu paginile presei columbiene care are doar cuvinte de lauda la adresa acestor „soli” ai României.

O parte însemnata a capitolului priveste activitatea ambasadei de *propaganda româneasca nationala*, materializata prin expozitii de toate felurile, precum prin deja consacratele: „Saptamâna Culturii Românești” si „Zilele Filmului Românesc”. Acestea ar fi fost cele mai penetrante mijloace de propaganda

româneasca, dacă Ambasada României din capitala columbiana ar fi primit mijloace documentare – în limba spaniolă și finanțare suficiente, altele decât operele conducătorului statului român.

Prezentele reciproce, fizice și prin operele lor, ale unor personalități remarcabile din cultura românească în Columbia și invers creează ușor impresia contactului și dialogului între două mari culturi, originare. Între două mari identități naționale, culturale.

După 1990, deși condițiile politice sunt altele, cele pecuniare n-au putut fi schimbate și raporturile culturale suferă de aceeași putinatate a mijloacelor materiale.

Încheierea lucrării susține câteva concluzii care se desprind, în mod deosebit, după lecturarea întregii lucrări. Ele privesc factorii care au încurajat sau au împiedicat dezvoltarea relațiilor româno-columbiene pe multiple planuri. În aceste relații, România a reprezentat un stat dezvoltat, cu o economie relativ performantă, cu un învățământ de elită, cu o politică deschisă tuturor orizonturilor, conform principiilor relațiilor sale de politică externă, foarte bine cunoscute.

Lucrarea își permite să susțină ideea că datele și concluziile parțiale pot constitui un material pentru o politică viitoare a relațiilor dintre cele două țări. Sub mai multe aspecte, lucrarea rămâne deschisă unor contribuții pe diverse subiecte, planuri, izvoare, constituind o primă punere masivă în temă, dar neelucidând totalitatea acestora.